

Lieta C-790/19

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2019. gada 24. oktobris

Iesniedzējtiesa:

Curtea de Apel Braşov (Rumānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 14. oktobris

Apsūdzētie:

LG

MH

Citi lietas dalībnieki:

Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov

Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov

Pamatlietas priekšmets

Apelācijas sūdzības, ko *Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov* (Brašovas apgabaltiesas prokuratūra, Rumānija; turpmāk tekstā – “Prokuratūra”), apsūdzētais LG un civilprasības iesniedzējs krimināllietā *Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov* (Valsts nodokļu dienests – Brašovas reģiona Publisko finanšu ģenerāldirekcija, Rumānija; turpmāk tekstā – “Nodokļu dienests”) iesnieguši par 2018. gada 15. novembra spriedumu krimināllietā, kuru pasludinājusi *Tribunalul Braşov* (Brašovas apgabaltiesa; turpmāk tekstā – “Apgabaltiesa”)

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Saskaņā ar LESD 267. pantu iesniegts lūgums interpretēt Direktīvas 2015/849 1. panta 3. punkta a) apakšpunktu

Prejudiciālais jautājums

Vai minētā tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka persona, kura veic materiāltiesisku darbību, kas ir noziedzīgs nodarījums – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu –, vienmēr ir atšķirīga persona no tās, kura izdara pamata noziedzīgo nodarījumu (domājamais noziedzīgais nodarījums, no kura ir nelikumīgi iegūta nauda, kas tiek legalizēta)?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/60/EK (2005. gada 26. oktobris) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, 1. panta 1. punkts un 1. panta 2. punkta a) līdz d) apakšpunkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK, 1. panta 1. punkts, 1. panta 2. punkts un 1. panta 3. punkta a) līdz d) apakšpunkts

Norādītās valsts tiesību normas un attiecīgā judikatūra

Lege nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor (Likums Nr. 656/2002 par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas nepieļaušanu un apkarošanu), kas publicēts *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 904, 2002. gada 12. decembris, ar turpmākajiem grozījumiem un papildinājumiem, 29. pants;

Faktu norises laikā 29. panta 1. punkts bija formulēts šādi:

“Noziedzīga nodarījuma – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas – kategorijā ir iekļautas un brīvības atņemšanas sods uz laiku no 3 līdz 12 gadiem tiek piemērots par šādām darbībām:

a) ģipašuma konversija vai nodošana – zinot, ka šāds ģipašums ir iegūts, izdarot noziedzīgus nodarģjumus –, lai slēptu vai maskētu šā ģipašuma nelikumģgo izcelsmi vai lai palģdzģtu noziedzģģģ nodarģjuma, kurā ģipašums iegģts, izdarģtģjam izvairģties no kriminģlvajģšanas, tiesvedģbas vai soda izpģldes;

b) ĩpařuma patiesāř bũtĩbas, izcelsmes, atrařanāř vietas, izvietojuma, aprites vai tiesĩbu uz to slēpřana vai maskēřana vai ĩpařuma piederĩbas slēpřana vai maskēřana, zinot, ka řāds ĩpařums iegũts, izdarot noziedzĩgu nodarĩjumu;

c) ĩpařuma iegũřana, valdĩjums vai lietořana, zinot, ka řāds ĩpařums iegũts, izdarot noziedzĩgu nodarĩjumu.”

Curte Constituțională (Rumānijas Konstitucionālā tiesa; turpmāk tekstā – “Konstitucionālā tiesa”) 2018. gada 19. jũnija spriedums Nr. 418 par iebildi par Likuma Nr. 656/2002, ar ko paredz nelikumĩgi iegũtu lĩdzekļu legalizēřanas nepieļauřanu un apkarořanu un pasākumu, kas vēřsti uz terorisma finansēřanas nepieļauřanu un cĩņu pret to, ĩstenořanu, 29. panta 1. punkta c) apakřpunkta neatbilstĩbu Konstitũcijai interpretācijā, kas sniegta *Înaltă Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācĩjas tiesa, Rumānija; turpmāk tekstā – “Augstā kasācĩjas tiesa”) 2016. gada 8. jũnija spriedumā Nr. 16 par iepriekřēja nolēmuma pasludināřanu, lai noskaidrotu tiesĩbu jautājumus par noziedzĩgu nodarĩjumu – nelikumĩgi iegũtu lĩdzekļu legalizēřanu;

Lege nr. 129/2019 din 11 iulie 2019 pentru prevenirea și combaterea spālării banilor și finanțării terorismului (2019. gada 11. jũlija Likums Nr. 129 par nelikumĩgi iegũtu lĩdzekļu legalizēřanas vai teroristu finansēřanas nepieļauřanu un apkarořanu, kā arī par vairāku normatĩvo aktu grozĩřanu un papildināřanu, kas publicēts *Monitorul Oficial al Romāniei*, I daļa, Nr. 589, 2019. gada 19. jũlijs) (likums, kas nebija publicēts dienā, kad tika sagatavots lũgums [Eiropas Savienĩbas] Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu).

Īss lietas apstākļu un pamata tiesvedĩbas izklāsts

- 1 Pirmajā instancē Apgabaltiesa saskaņā ar agrākā kriminālkodeksa (apsũdzētajam labvēlĩgāks krimināllikums) 81. un nākamajiem pantiem notiesāja apsũdzēto LG ar brĩvĩbas atņemřanas sodu uz vienu gadu un deviņiem mēneřiem, piemērojot ar sodu nosacĩti, par Likuma Nr. 656/2002 29. panta 1. punkta a) apakřpunktā paredzēto noziedzĩgo nodarĩjumu – nelikumĩgi iegũtu lĩdzekļu legalizēřanu, piemērojot agrākā kriminālkodeksa 41. panta 2. punktu, par 80 materiālu darbĩbu veikřanu. Vēl minētā tiesa izdeva rĩkojumu izbeigt kriminālprocesu par noziedzĩgo nodarĩjumu – krāpřanu nodokļu jomā pret apsũdzēto LG, jo viņř ir atlĩdzinājis zaudējumus. Tiesa, kas izskatĩja lietu pēc bũtĩbas, attaisnoja apsũdzēto MH, uzskatot, ka nav izpildĩts vainojamĩbas nosacĩjums, jo nav pierādĩts, ka viņa zināja apstākli, ka apsũdzētais LG bija legalizējis no krāpřanas nodokļu jomā iegũtos lĩdzekļus.
- 2 Tiesa, kas izskatĩja lietu pēc bũtĩbas, uzskatĩja, ka apsũdzētais LG administratora statusā ir izdarĩjis noziedzĩgu nodarĩjumu – krāpřanu nodokļu jomā –, un ka řā noziedzĩgā nodarĩjuma rezultātā nelikumĩgi iegũto naudu tāpat arī viņř legalizēja. 2009.-2013. gadā apsũdzētais LG neregĩstrēja sabiedrĩbas *SC Vinalcool Brașov SA* grāmatvedĩbā nodokļu dokumentus, kuri pierādĩtu, ka no sabiedrĩbām *Medofta SRL* un *Reproflex SRL* ir saņemti ieņēmumi par komercielpu iznomāřanu.

Lai *Medofta SRL* un *Reproflex SRL* pārstāvju priekšā saglabātu likumīgu tirdzniecības darījumu šķietamību, apsūdzētais lūdza tām pārskaitīt naudas summas, kas pienācās sabiedrībai *Vinalcool Braşov SA*, uz kādu *Arta Romana SRL* – apsūdzētās MH, apsūdzētā kopdzīves partneres, valdījumā esošas sabiedrības – kontu, izmantojot starp apsūdzēto, *Vinalcool Braşov SA* un *Arta Romana SRL* noslēgtu prasījuma cesijas līgumu. Kopējā pārskaitītā summa bija 512 301,15 Rumānijas lejas (RON), un apsūdzētā LG rīcībā šīs summa nonāca ar apsūdzētās MH starpniecību. Abi apsūdzētie izņēma līdzekļus skaidrā naudā no kases vai no bankomātiem. Precīzāk, apsūdzētais LG legalizēja līdzekļus, ko viņš nelikumīgi bija ieguvis, izdarot noziedzīgo nodarījumu – krāpšanu nodokļu jomā, kas ir pamata noziedzīgais nodarījums.

- 3 Prokuratūra, apsūdzētais LG un civilprasības iesniedzējs kriminālprocesā Nodokļu dienests iesniedza iesniedzējtiesā apelācijas sūdzību par šo spriedumu. Apsūdzētais LG vēlāk atsauca iesniegto apelāciju.
- 4 Prokurors nokritizēja spriedumu, it īpaši par sprieduma daļas, ar kuru apsūdzētā MH bija attaisnota, nepamatotību.
- 5 Civilprasības krimināllietā iesniedzējs apstrīdēja spriedumu, jo tajā bija daļēji noraidīti tā civiltiesiskie prasījumi.

Iesniedzējtiesa *Curtea de Apel Braşov* (Braşovas apelācijas tiesa, Rumānija; turpmāk tekstā – “Apelācijas tiesa”), uzskatot par nepieciešamu interpretēt vairākus Direktīvas 2015/849 noteikumus un neidentificējusi judikatūru šajā jomā, pēc savas ierosmes darīja pusēm zināmu ieceri ierosināt Tiesā prejudiciālu tiesvedību.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 6 Prokurors iebilda pret lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanu Tiesā, jo, pēc viņa domām, nav izpildīti LESD 267. pantā minētie nosacījumi, kā arī tāpēc, ka minētā direktīva nebija transponēta Rumānijas tiesiskajā regulējumā, lai gan transponēšanas termiņš bija beidzies 2017. gadā, un fakti norisinājās pirms minētās direktīvas pieņemšanas. Prokurors uzskatīja, ka direktīva atbilst *acte clair* doktrīnas piemērošanas kritērijiem, kā to noteikusi arī Tiesa, un ka pastāv zināma kontinuitāte attiecībā uz Savienības līmenī pieņemtiem normatīvajiem aktiem, jo materiāltiesiskais saturs ir tāds pats.
- 7 Apsūdzētie piekrita prejudiciālas tiesvedības ierosināšanai Tiesā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 8 Gan spēkā esošā direktīva, gan atceltās direktīvas līdzīgi definē nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu jebkurā no alternatīvajām procedūrām, kurā tā var tikt izdarīta, un valsts tiesiskajā regulējumā gandrīz identiski tika transponēti

noteikumi par faktu definēšanu, savukārt atšķirības attiecībā uz noziedzīgā nodarījuma tipiskumu, prettiesiskumu un vainojamību noziedzīgā nodarījumā ir nenozīmīgas. Tomēr iesniedzējtiesa konstatēja kolīziju starp valsts tiesiskā regulējuma interpretācijām, jo tiesu prakse piedāvā atšķirīgus risinājumus. Iespējamie konkrētā strīda risinājumi ir diametrāli pretēji atkarībā no tā, vai tiek uzskatīts, ka pamatprasība par noziedzīgā nodarījuma tipiskumu ir izpildīta, vai nav.

- 9 Saskaņā ar iesniedzējtiesas viedokli noziedzīgā nodarījuma – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas jebkurā formā – aktīvais subjekts nevar būt identisks pamata noziedzīgā nodarījuma aktīvajam subjektam.
- 10 Apelācijas tiesa atsauca it īpaši uz diviem Augstās kasācijas tiesas spriedumiem: spriedumu Nr. 147/2011, kurā tika nopriests, ka: “divu noziedzīgu nodarījumu aktīvais subjekts nevar būt viena un tā pati persona”, un spriedumu Nr. 836/2013, kurā tikai par Likuma Nr. 656/2002 23. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzēto formu tika nopriests, ka “galvenā noziedzīgā nodarījuma dalībnieks nevar būt noziedzīgā nodarījuma – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas aktīvais subjekts”, jo tādējādi “tiktu pārkāpts *ne bis in idem* princips”. Tādā pašā nozīmē, proti, ka tiek izslēgta iespēja, ka noziedzīgā nodarījuma – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas – aktīvais subjekts ir tā pati persona, kura ir pamata noziedzīgā nodarījuma aktīvais subjekts, var tikt minēti arī citi Augstās kasācijas tiesas un citu valsts tiesu nolēmumi.
- 11 Savukārt Augstā kasācijas tiesa ir spriedusi par šīm likuma normām ar spriedumu Nr. 16/2016, kurā tā apmierināja prasību par vairāku tiesību jautājumu izskaidrošanu un noprieda, it īpaši, ka noziedzīgā nodarījuma – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas – aktīvais subjekts var būt arī noziedzīgā nodarījuma, no kura iegūts īpašums, aktīvais subjekts. Minētā nolēmuma pamatojumā Augstā kasācijas tiesa precizēja, ka “Likuma Nr. 656/2002 29. panta 1. punkta normas, kurā ir definēts noziedzīgais nodarījums – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, attiecas uz zināšanu par īpašuma izcelsmi [...], – nosacījumu, kas ir izpildīts gadījumā, kad persona ir gan aktīvais subjekts noziedzīgajā nodarījumā – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanā –, gan aktīvais subjekts noziedzīgajā nodarījumā, no kura īpašums iegūts”.
- 12 Par šīm likuma normām ir spriedusi arī Konstitucionālā tiesa spriedumā Nr. 418/2018, kurā tā pasludināja, ka Likuma Nr. 656/2002 29. panta 1. punkta c) apakšpunkta normas, kā tās ir interpretēti Augstās kasācijas tiesas spriedumā Nr. 16/2016, neatbilst Konstitūcijai, ciktāl tie attiecas uz noziedzīgā nodarījuma aktīvo subjektu. Tādējādi, “galvenā noziedzīgā nodarījuma [...] izdarītājs [...] nevar būt noziedzīgā nodarījuma – nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas – aktīvais subjekts”. Normā, kura paredzēts sods, iekļautā vārdkopa “zinot, ka šāds īpašums iegūts, izdarot noziedzīgus nodarījumus” izslēdz no aktīvo subjektu loka personas, kas iesaistītas tā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, no kura iegūts īpašums.

- 13 Ar Likumu Nr.656/2002 atkārtoti publicētajā redakcijā ar turpmākajiem grozījumiem un papildinājumiem, saskaņā ar tā beigās sniegtajām norādēm, valsts tiesiskajā regulējumā ir transponētas Direktīvas 2005/60 normas.
- 14 Gan direktīvas (jebkurā tās secīgā variantā) tekstā, gan valsts likuma tekstā ir ietverts nosacījums “zinot, ka šāds īpašums ir iegūts noziedzīgā darbībā vai piedaloties šādā darbībā”, ko iesniedzējtiesa analizē no semantiskā, gramatiskā un teleoloģiskā viedokļa, secinot, ka abu šo noziedzīgo nodarījumu aktīvais subjekts nevar būt identisks.
- 15 Iesniedzējtiesa – Apelācijas tiesa – atsaucas arī uz direktīvas redakciju angļu valodā un tad novelk paralēli starp *common law* (anglosakšu) tiesību sistēmu un romāņu-ģermāņu tiesību sistēmu, norādot uz Itālijas, Spānijas un Nīderlandes kriminālkodeksiem, kā arī uz doktrīnas tekstiem.
- 16 Minētā tiesa uzskata, ka aplūkotajā gadījumā *acte clair* doktrīna nav piemērojama, jo gan doktrīna, gan tiesu prakse par šo jautājumu piedāvā dažādus risinājumus.
- 17 Lai gan Rumānija transponēja Direktīvu 2015/849 nevis noteiktajā termiņā, bet gan tikai ar 2019. gada 11. jūlija Likumu Nr. 129, kas pieņemts pēc 2019. gada 25. jūnija lēmuma, kad tika nolemts vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, iesniedzējtiesa uzskata, ka jautājums ir jāuzdod Tiesai ar atsauci uz minēto normatīvo aktu, vēl jo vairāk tāpēc, ka nav atšķirību 1. panta normās, kurās ir definēta nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana.